

Forfatter: Grundtvig, N. F. S.

Titel: Haandbog i Verdens-Historien. Første Deel

Citation: Grundtvig, N. F. S.: "Haandbog i Verdens-Historien. Første Deel", i Grundtvig, N. F. S.: *Grundtvigs værker*, Faculty of Arts, Aarhus University, s. 394. Onlineudgave fra Grundtvigs Værker: https://tekster.kb.dk/text/gv-1833_518A_1-txt-shoot-idm21124.pdf (tilgået 02. maj 2024)

Anvendt udgave: Grundtvigs værker

Ophavsret: Materialet er dedikeret til public domain. Du kan kopiere, ændre, distribuere og fremføre værket, også til kommercielle formål, uden at bede om tilladelse. Husk dog altid at kreditere ophavsmanden.

[Læs CC0-erklæringen](#)

De Hellenistiske Riger.

Da Man spurgde *Alexander* paa sit Yderste, hvem han vilde efterlade Riget, skal han have svaret "*den Dygtigste*," og Man siger, det var hans sidste Ord: en stolt *Lig-Begængelse* med Kæmpe-Dyster vil mine Høvdinger give mig—*Diodor XVII. 625.*, og uagtet Sligt naturligviis endnu langt lettere lod sig sige bagefter end forud, kunde det dog godt ligne ham, og giver os i alt Fald den rette Syns-Punkt for hans Høvdingers Bedrifter, der kun under Eet, som en stolt *Lig-Begængelse*, et Øieblik kan fængsle vor Opmærksomhed.

Ved paa sin Døds-Seng at række *Perdikkas* sin Ring, som var Stor-Seiglet, havde *Alexander* gjort ham til Rigs-Forstander, og hos denne Høvding, der blev saaret mellem de Fremmerste for Theben, og havde siden deelt Ondt og Godt med Seier-Herren, kunde Man vel vente Ærbødighed for hans Minde; men deals efterlod *Alexander* ingen Kron-Prinds og deals kunde hans Rige ligesaalidt gaae i Arv, som hans Rolle; thi det var ikke som Konge i *Makedonien* han havde indtaget Asien, men som en *Lykke-Ridder*, der gik paa Æventyr, med en Hob Vove-Halse, der nu alt havde viist sig opsætsige mod ham selv og lod sig da naturligviis ikke styre af hans Skygge. Desuden, saa naar Vinden gaaer *imod Solen*, faaer Man gjerne uroligt Veir, og Triumph-Toget fra Solens Nedgang mod dens Opgang viiste klarlig, at Verden var af Lave og det oprindelige Natur-Forhold, der ene kan love sig Varighed, forstyrret. *Fra Asien* havde *Europa* faaet sine Folk og sine Guder, og til Asien kunde *Europa* kun bringe enten sine Offere eller Død og Lænker, og det var Børnene som nu vilde beherske Forældrene, hvorom de umelig kunde enes, og det var Efter-Tiden, der vilde opdrage For-Tiden, hvad aldrig kan lykkes. Den adstadige *Øster-396Lænder* med sine faste Grund-Sætninger og langsomme afmaalte Skridt, kan *beherske* Verden, fordi han paa en Maade kan beherske sig selv, men den stundesløse *Europæer*, med sit umaadelige Hastværk, sine tusinde Indfald i een Time og ti Sind over een Dør-Tærskel, kan i det Høieste *tyrannisere Verden*, hvortil der enten udfordres en i sin Tid mageløs *Personlighed* eller den dybeste Afmagt i Folke-Kredsen. Selv *Alexander* følte ogsaa godt, at i Kredsen af tappre, herskesyge *Makedoner* og frisindede *Græker* vilde hans *sidste* Seier være hans fuldkomne Nederlag, derfor var det hans List saavelsom hans Lyst at forlænge Krigen, og derfor søgde han, svøbt i *Perser-Kongens Purpur*, ved Hjælp af *Ammon* og *Bacchos*, at naturligviis langt over Magten, det Hele blev et liderligt, latterligt, eftergjort Væsen, og Intet beviser vel klarere hans Fortvivlelse, end den æventyrlige Plan, Man fandt imellem hans Papirer: at befolke hele Asien med *Europæer* og *Europa* med *Asiater*—*Diodor XVIII. 629.* Han havde imidlertid dog alt gjort en Prøve, ved at anlægge en Koloni af *Græker* i Tusind-Tal i det indre Asien, og lade, Man siger 30000, *Persiske Dreng* lære *Græsk*, mens han gjorde Toget til *Indien*—*Diodor XVIII. 629-31. Plut. Alex.*, og hvorlidt Sligt end kunde hjælpe til at grunde et *Græsk-Makedonisk Verdens-Rige*, minder det os dog levende om det Kæmpe-Skridt, der begyndte med *Kserxes* og fuldførdes ved *Alexander*, til at sætte *Perser* og *Græker*, *Asiater* og *Europæer* i en følgerig Vexel-Virkning, og forberede Stiftelsen af de *Hellenistiske Riger* i *Syrien* og *Ægypten* ved Siden ad det *Græsk-Makedoniske*. Vel kan Intet af disse Riger i *Universal-Historien* tildrage sig vor særdeles Opmærksomhed, fordi *Græker-Aanden*, der skulde besjælet de ny Stater, var 397en *Folke-Aand*, der ikke længer herskede hjemme og kunde det da aabenbar umelig ude, ja, mod hvis fri Natur det netop streed at beherske Andre; men Stiftelsen og Varigheden af alle disse Riger under Eet, er dog en *Stats-Begivenhed*, vi for *Skolens* Skyld maae lægge Mærke til, da det var i disse *Hellenistiske Despotier* den *Græske* Skrive-Konst og *Videnskabelighed* saa at sige overlevede sig selv, til *uformodenligt* Gavn for *Efter-Verdenen*.

Perdikkas, der skulde være *Formynder* for *Alexanders* ufødte Søn, og halvtossede *Halv-Broder*: *Philip Aridæos*, havde egenlig slet intet Ryg-Styd, uden *Alexanders* Skygge og hans snilde *Haand-Skriver*, *Eumenes* fra *Kardia* (i *Romanien*), men skiøndt *Alexanders*, ligesaalidt som *Napoleons*, *Skrivere* kunde være fremmede for *Sværd-Slag*, var *Eumenes* dog mest øvet i at bruge Pennen, og brugde derfor *Sværdet* som en Pen, blot til at gjøre sin Mening tydelig, hvad vel kan være til strækkeligt i et enkelt Slag, men ikke i en stor *Successjons-Krig*, hvor *Sværdet* alene skal skifte og dele. Begge Disse, der vilde beherske de Levende og Stærke i den Dødes og de Udueliges Navn, kom da tilkort—*Diodor XVIII.*, og det blev *Ptolomæos*, *Seleukos*, *Lysimachos*, *Kassander* og *Antigonos*, der delte Byttet.

Lagiden *Ptolomæos* ansaae Man for en uægte *Halv-Broder* til *Alexander*, og en huul *Broder* var han; thi uden at række efter Meer end han kunde favne, stræbde han strax paa alle Maader at befæste sig i det *Ægyptiske* Statholderskab, holdt gode *Miner* med Alle, gik *Alexanders* *Lig-Vogn* i Møde med en *Krigs-Hær*, lige til *Syrien*, overtalte *Ledsagerne* til at afbryde Toget til *Ammons-Templet* og forlade *Heltens* *Levninger* i *Alexandrien*, og reiste ham der strax et Alter, hvortil han kunde støtte *Thronen*, han havde i Arbeide. *Perdikkas* mærkede vel *Uraad* og rykkede ind 398i *Ægypten*, men blev der myrdet af sine egne *Ryttere*, og skiøndt *Ptolomæos* siden enstund havde ondt nok ved at forsvare sig mod *Antigonos*, vandt han dog *Seier*, paasatte sig *Kronen*, da en *Anden* havde givet *Exemplet*, og blev *Stam-Fader* til en Række af *Ptolomæer*, som henved *trehundrede* Aar beherskede *Ægypten*, og viste næsten alle en særdeles *Agtelse* for lærde Mænd og Omhug for den berømte *Bog-Samling*, der var *Thronens* *Jævn-Aldrende*.

Seleukos blev strax efter *Alexanders* Død Høvding for Hest-Garden, hvori han havde tjent og udmærket sig paa det Indiske Tog, men kort efter blev han Stat-Holder i *Babylon*, og, skiøndt han engang over Hals og Hoved maatte flygte fra *Antigonos* til Ægypten, saa overlevede han dog ikke blot denne sin farlige Med-Beiler, men kom til at herske fra *Indus* til *Middel-Havet*. Han var, ligesom *Ptolomæos*, en dannet Mand, med Agtelse for boglig Konst, og en stor Ven af at anlægge Stæder med Græsk Befolkning, blandt hvilke især Hoved-Staden *Antiochia* ved Orontes og Handels-Staden *Seleukia* ved *Tigris* er blevet meget berømte. Riget, han stiftede, bekendt under Navn af det *Syriske*, vedblev vel ikke længe at være saa stort; men Landet mellem *Tigris* og *Middel-Havet* beholdt dog *Seleukiderne* over to Aarhundreder.

Lysimachos fra *Pella* havde tilligemed *Ptolomæos* været En af *Alexanders* syv Kammer-Herrer*Arrian VI. 28., og blev efter hans Død Stat-Holder i *Thrakien*, hvormed han forbandt en Deel af Lille-Asien, men blev dog ikke Stifter af noget varigt Rige. *Kassander* kom først til *Alexander* i *Babylon*, for at forsvare sin Fader *Antipater* mod de mange Klager over ham, fra *Makedonien* og *Grækenland*, hvor han under hele Toget var Statholder, og Mange skyldte ham og hans Broder for at have forgivet Helten. Rygtet om denne 399Forgivelse synes imidlertid kun at have havt sin Grund i Følelsen af det Unaturlige, der altid ligger i at store Mænd borttrykkes pludselig i deres bedste Alder*Diodor XVII. 625. *Plut. Alex. Arrian* VII. 27., og for et saadant Rygte, hvis Smed *han* ingenlunde var, bør *Kassander* da ikke høre ilde; men for Resten lignede det ham rigtig nok at gjøre hvad det skulde være, naar han kunde vente at vinde derved. Uagtet nemlig *Antipater*, efter *Perdikkas*, Konge-Skyggernes Formynder, fælde, at hverken et saadant Værgemaal eller Statholderskaber kan gaae i Arv, og udnævnedes desaaarsag før sin Død en Anden af *Alexanders* gamle Venner (*Polysperchon*) til sin Efter-Mand, saa fandt *Kassander* det dog meget urimeligt, gjorde Opstand, indtog *Makedonien* og lod med koldt Blod, baade *Alexanders* gamle Moder *Olympias* og hans unge Søn myrde*Diodor XVIII. 648. 653. 656. XIX. 690-91. 697-99. 728.. For den Priis fik han virkelig Riget, hvor han ogsaa byggede endeel nye Stæder, og deriblandt *Thessalonik* (*Salonik*), men han skal dog bestandig have skammet sig lidt ved at hedde Konge og gyst ved at see paa *Alexanders* Billed-Støtte i *Delphi*, og hans Sønner, hvoraf den Ene myrdede sin egen Moder, mistede Riget, som de sloges om, saa der blev ingen Konge-Slægt af dem*Diodor XVIII. 628. *Plutarks Demetrios*..

Efter mange Omskiftelser kom *Antigoniderne* til omtrent et Aarhundrede at beklæde den *Makedoniske* Throne, og deres Stam-Fader *Antigonos*, der regnede sig til den gamle Konge-Slægt, lignede den ogsaa virkelig meer end Nogen af de Andre, der vilde arve *Alexander*. *Antigonos* maa have svunget sig op i den gamle *Philips* Tid, da vi Intet høre om hans Bedrifter paa Toget, thi at han var berømt, seer Man deraf at han strax fik *Phrygien*, *Lykien* og *Pamphylien* til Stat-Holderkab, og han fandt sig ventelig baade for gammel til at give Tid, og for 400stiv til at krumme sin Ryg for en Skygge; thi han trak Sværdet paa Timen, for, om mueligt, at gjøre alle de Asiatiske Statholderskaber til et samlet Rige, for sig og sin haabefulde Søn: *Demetrios* Mur-Brækker (*Poliorketes*). Selv var ogsaa *Antigonos* en kongelig høi og smuk Mand, ligesaa snild som han var kiæk, en kiærlig Huus-Fader og kun istand til at handle slet i hvad *Euripides*, som han kiendte godt, kaldte yderste Nødsfald, det vil sige "for en Krone." Sin gamle Ven *Eumenes*, som han forgiæves stræbde at omvende til den Tro, at han, "som den Dygtigste" var *Alexanders* retmæssige Eftermand, havde *Antigonos* værst ved tilgavns at overvinde; thi han var ogsaa baade snild og sei, men omsider, da han i *Persien* havde bemægtiget sig de gamle *Soldaters* Mammon, som var deres Gud, kiøbde han for den *Eumenes* af dem, og lod ham, da han endnu var ubøielig, skiøndt meget nødig, henrette*Diodor XVIII. 656. XIX. 693-94. *Plutarks Eumenes* og *Demetrios*.. Nu, ved den 116de Olympiades Begyndelse, var *Antigonos* paa sit Høieste, thi da *Seleukos*, der havde hjulpet ham mod *Eumenes*, til sin store Forundring, saae sig krævet til Regnskab af ham, som en Statholder, Man maatte see paa *Fingrene*, fandt han det raadeligst at flygte og overlod dermed indtil videre *Antigonos* hele *Kyri* Verdens-Rige, og det er mærkeligt, at denne Tids berømteste Historie-Skriver, *Hjeronymus* fra *Kardia*, som havde fulgt *Eumenes*, traadte nu i Tjeneste hos *Antigonos*, som den, Historien maatte holde sig til*Diodor XVIII. 650. 654. XIX. 695. 701.. Netop nu begyndte ogsaa *Demetrios* sin krigeriske Løbe-Bane, hvorpaa Kronen syndes vis, da han snart blev berømt for at kunne indtage alle Folk med sin Person og alle Stæder med sit Skyts, som han stedse vidste at give en ny og fordeelagtig Skikkelse, og skiøndt han tabde det første Slag, 401han (ved *Gaza*) vovede mod den erfarne *Ptolomæos*, der antog sig den fordrevne *Seleukos*, vandt han derimod med sin nyskabte Flaade en fuldstændig Seier over Ægypteren til Søes under *Kypern*. Mileseren *Aristodem*, En af de fineste Hofmænd i sin Tid, var Overbringeren af denne glædelige Nyhed til *Antigonos* i *Kelæne*, og for ret at spænde Nysgierrigheden, svarede han ikke paa noget Spørgsmaal om Slagets Udfald, før den Gamle selv utaalmodig kom ham i Møde, men da raabde han høitidelig: Hil dig Kong *Antigonos*! *Ptolomæos* slagen, *Kypern* taget, sexten tusind og ottehundrede Fanger! Hil dig igjen! svarede *Antigonos*, men har vi maattet vente paa Tidenden, saa vent nu ogsaa du paa Belønningen! Ved denne Leilighed udraabde imidlertid den forsamlede Mængde *Antigonos* og *Demetrios* til Konger, som de gjerne hørde, og da de havde gjort Begyndelsen med at krone sig selv, fulgte de Andre Exemplet, men dog var det bestandig Bord-Skik i *Kelæne*, naar der blev drukket Skaaler, kun at kalde *Seleukos* Obersten for Elephanterne, *Ptolomæos* Admiralen og *Lysimachos* Skat-Mesteren, hvori disse Herrer naturligviis saae et nyt Beviis paa, at *Demetrios* og hans Fader betragtede dem som deres Undermænd*Diodor XIX. 686. 715-17. XX. 757-61. *Plutarks Demetrios*.. Uagtet de derfor ei kunde forliges indbyrdes, sluttede de dog samtlig Forbund med *Kassander* mod Kongerne i *Kelæne*, og leverede dem et Hoved-Slag i Nærheden af *Ephesos*, som i Oldtiden var meget berømt under Navn af Slaget ved *Ipsos*. Her mødte Oldingen, alt over de Firsindstyve, sine Medbeilere, kiæk som alle Dage, men første

Gang, siger Man, i ondt Lune; thi han var ellers aldrig muntre og vittigere end netop paa Val-Pladsen. Han havde en Hær paa 70000 Fod-Folk og 10000 Ryttere, med omtrent det samme 402 Antal Fiender, men han havde kun halvfjerdsindstyre *Elephanter* mod *Firehundrede*, saa her viste det sig, at *Seleukos* var Oberst for dem, og da *Demetrios* med Rytteriet havde vovet sig for yderlig, afskar disse Indiske Kasteller ham fra Fod-Folket, hvoraf tillige, efter nu brugelig Skik, Endeel gik over til Fienden. *Antigonos* faldt med Æren hvor han stod, og *Demetrios* reddede Livet, men det var ogsaa Alt hvad deres Venner kunde trøste sig med; thi Seier-Herrerne deelde Riget imellem sig, og skiøndt *Seleukos* kort efter, ved at beile til den deilige *Stratonike*, fik *Demetrios* til Sviger-Fader, undte han ham dog ikke *Tyrus* og *Sidon*, som var hans sidste Besiddelser i Asien. Efter mange sære Æventyr, og syv Aars Regjering i Makedonien, kom *Demetrios* vel endnu engang med en Hær til Asien, men kun for at falde i sin opirrede Sviger-Søns Hænder, som holdt ham i et mildt men bestandigt Fængsel til hans Død* Plutarks *Demetrios*. Hans Søn *Antigon* den Yngre, med Tilnavn *Gonatas*, maatte vel ogsaa, som Konge i *Makedonien*, prøve Lykkens Ustadighed, men døde dog paa Thronen og befæstede den, ved sine Undersaatters Hengivenhed, for et Aarhundrede.

Efter *Diodors* Regning stod Slaget ved *Ipsos* midt i den 119de Olympiade (omtrent 300 Aar f. Ch.), og med Forberedelserne til det slutter hvad Sammenhængende vi har tilbage af *hans Verdens-Historie*, hvorved vi følelig mindes om at tage Afskeed med Grækerne, og med *Pyrros* forsøge vor Lykke mod *Romerne*; men for at vi ret klarlig kan see, hvorledes Grækerne træde af fra den store Skue-Plads, maae vi endnu kaste et Blik paa *Grækenland* under *Alexander* og hans Høvdinger.

Paa Byttet, *Alexander* vandt ved *Graniko*, siger *Plutark*, han lod sætte den Indskrift: Dette tog *Alexan*⁴⁰³*der*, Philips Søn, og alle Græker kun ingen *Spartaner*, fra de Asiatiske Barbarer, og dermed vilde han aabenbar gjøre *Spartanerne* Skam, fordi de ikke vilde have ham til Feldt-Herre, men selv ansaae de det naturligviis for en Ære, og stræbde at benytte hans Fraværelse til hvad Man kaldte at sætte *Grækenland* i Frihed, medens det immer var Meningen at trække Herredømmet til sig. Efter Slaget ved *Arbela* syndes dem, det var den høie Tid, og de greb Leiligheden, da *Antipater* var sysselsat med at dæmpe et Oprør i Thrakien, til at samle hele *Grækenlands* Styrke, saa nær som *Athenens*, der, immer smigret af *Alexander* sad stille; men *Antipater* var snart ved Haanden, med en overlegen Hær og vandt en blodig Seier, uden dog at vove noget Angreb paa *Helte-Byen*, der i *Heraklidernes* Tid aldrig var indtaget. Kong *Agis*, stærkt saaret i Bringen, viste ogsaa, der var endnu Mod og Mands-Hjerte, thi da Nogle af hans Folk bar ham hjem og Fienden fulgte efter, befalede han sine *Spartaner* at redde Livet til bedre Tider, tog, hvilende paa det ene Knæ, selv imod Fienden og nedlagde endnu Nogle af dem, før han faldt* *Diodor XVI. 595. Plutarks Alexander*. Som en saadan knæsunken men dog ei faldet Kæmpe værgede *Sparta* sig ogsaa endnu senere mod *Demetrios* *Mur-Brækker*, og, som vi skal høre, mod *Pyrros*, men hvem der skal gjøre Opsigt paa den store Skue-Plads maa ikke blot slaaes godt, men tillige slaaes om noget Stort, og det var den *Græske Frihed* ikke længer, som vi klarlig see i dens Hoved-Stad *Athenen*.

Det er paa sit Sted anmærket, at *Demosthenes* havde sin Deel i den Opstand mod *Alexander*, det gamle *Theben* ene maatte bøde for, og skiøndt *Demades* overtalte Seier-Herren til at frafalde det, havde han dog først 404 forlangt *Demosthenes* selv ottende Folke-Taler udleveret, i hvilken Anledning han, hvis Hoved stod nærmest paa Spil, sagde den Vittighed, at, udleverede Athenienserne dem, da var det som naar en Korn-Handler sender Kiøberen en Prøve og sælger dermed hele Klat ten. Det var heller ikke hans Skyld, at Athenienserne ikke understøttede *Agis* mod *Antipater*, men da *Harpalos*, der havde været Statholder i *Babylon*, mens *Alexander* var i Indien, hverken kunde gjøre Regnskab eller turde oppebie Følgerne, og flygtede derfor til *Athenen*, fandt *Demosthenes* det dog ikke raadeligt at huse og hæle ham førend *Harpalos* sendte ham et *Guld-Bæger*, der havde stukket ham i Øinene og gjorde ham nu paa een Gang saa hæs, at han forstummede. *Harpalos* blev desuagtet jaget bort, og *Demosthenes*, som En af de bestukne Talere, dømt i svære Bøder og kastet i Fængsel, hvorfra han undveeg og skal, ved Udgangen af *Byen*, have seet op til *Parthenon* og sagt: *Athene!* hvor kan du dog finde Fornøielse i tre saa fæle, ubændige Dyr, som *Uglen*, *Dragen* og dette *Folk!* Saasnart Man derimod hørde at *Alexander* var død, fik Athenienserne Mod paa at sætte *Grækenland* i Frihed, og tilbagekaldte *Demosthenes* med stor Æres-Beviisning, og Alt tegnede særdeles godt; thi vel fattedes *Spartanerne*, men dog blev *Antipater* slaaet og maatte indslutte sig i *Zeitun* (*Lamia*), hvor han nødtes til at bede om Fred. Da Athenienserne imidlertid ei vilde høre om Andet end Overgivelse paa Naade og Unaade, trak *Antipater* Tiden ud, til de Forbundnes tapre Anfører, Athenienser *Leosthenes*, ved et Lykke-Træf faldt, Grækerne blev kiede af det lange Feldt-Tog, og han selv fik Undsætning fra Asien, og leverede derpaa et Slag, hvori de vel ikke tabte stort Andet end Modet, men det var ogsaa Nok; thi enhver af Forbundets Lemmer maatte nu slutte særskilt Fred, og Athenienserne fik da ikke bedre Kiøb end at overgive sig paa 405 *Naade* og *Unaade*. Nærmest gik det nu ud over Folke-Talere, blandt hvilke *Hyperides*, som havde holdt Lig-Talen over *Leosthenes*, ei engang skal have faaet Lov til at døe, før *Tungen* var revet ham ud af Halsen, og Mesteren for dem Alle, *Demosthenes*, som var flygtet til den lille Øe *Sfaeria* (*Kalauria*) i Ængia-Bugten, blev ogsaa der hjemstøgt af *Thrakiske* Soldater, fandt det raadeligst selv ved Gift at ende sine Dage, og nedsank død ved *Altret* i et *Poseidons-Tempel*, hvor der for de Levende ei meer var noget Fristed. *Athenen* maatte imidlertid ogsaa modtage *Makedonisk* Besætning, mange Tusinde af dets fattige Borgere forplantedes til *Thrakien*, i deres egne Øine som Slave-Kolonier, og da Athenienserne siden sendte *Demades*, der pleiede godt at kunne snakke sig tilrette med *Makedonerne*, til *Antipater* paa hans Døds-Seng, for at blive Besætningen kvit, var hans Svar kun en Befaling til Bøddelen at henrette *Demades*,

som en tvetunget Forræder**Diodor XVII. 619–21. XVIII. 632–37. 653. Plutarks Demosthenes og Phokion.*

Hvorvidt nu virkelig denne aandfulde Taler var tvetunget, og hvorvidt *Demosthenes*, som var det ikke, lod sig betale af *Perserne* for, hvad han gjorde med Fornøielse: at ærgre *Makedonerne*, og om han virkelig lod sig bestikke af *Harpalos* til at tie med ham, det kan være et Spørgsmaal; thi Vidnesbyrdene er langt fra at være umistænkelige; men naar selv *Frihedens ypperste Talsmænd* staae som *tvetydige Personer*, og dens bedste Venner Intet vil opoffre for den, uden *Andres Ære*, Liv og Gods, da er aabenbar en klog Tyran det Bedste, Man kan taale!

Dog, det synes som Skæbnen høitidelig vilde retfærdiggjøre sin strænge Dom over *Athenes* mageløse Yndlings-406 Stad; thi der var en Mand, født samme Aar som *Sokrates* tømde Gift-Bægeret, en Discipel af *Plato*, saa ubestikkelig, at *Alexander* den Store end ikke med sin Vrede kunde true ham til at modtage en Venne-Gave, dybsindig, kiæk, kiærnefuld, billig og forsonlig, kort sagt: et Mønster paa en dydig og dygtig Stats-Mand, og denne sjeldne Ædling, *Phokion*, blev dog, saa at sige, daglig drillt og sværtet af *Demosthenes*, *Hyperides* og alle Folke-Talerne, og først paaskiønnet, efter i sit 82de Aar at have tømt Gift-Bægeret med *Sokratisk* Rolighed. Skiøndt en uforsagt Krigsmand, raadte han dog immer til at holde Fred med *Philip* og *Alexander*, det længste mueligt, fordi han kiendte deres Magt og Athenens Svaghed, og Umueligheden af at føre lykkelige Krige, hvor Alle vil mestre og Ingen lystre Anførerne, og da En af Folke-Lederne førend Slaget ved *Chæronea* spurgde: hvor han turde understaae sig at raade til Fred, da Sværdet allerede var draget, svarede han: jo, det tør jeg nok, uagtet det maa være i *Freds-Tid* du bliver min Over-Mand. Den Hjælp i Nøds-Fald, Man saa tit trængde til og altid fandt hos *Phokion*, reddede ham imidlertid fra at opoffres til *Pøbelens* Afguder, indtil *Polysperchon*, for at opveie *Kassander*, smigrede for *Pøbelen* i alle de Græske Stæder; men paa hans Anbefaling blev Oldingen dømt som en *Lands-Forræder*, fordi han, da Athenienserne ei turde holde Stand mod *Antipater*, havde sluttet Freden paa de taaleligste Vilkaar, der var tilfals**Diodor XVII. 570. XVIII. 662–63. Plutarks Phokion.*

Ja, som om dette endnu ikke var Nok til at blotte Atheniensernes Vanart, maatte der opføres et *Skue-Spil* inden *Murene*, der i Skamløshed overgik Alt hvad Man kunde formode. Helten i Stykket var *Demetrios* Muur-Brækker, den største *Skue-Spiller* i *Helte-Roller*, Old-Tiden kiendte, og Mage til Optrin havde Man aldrig seet 407i *Piræos*, som da han kom seilende under falsk *Ægyptisk* Flag, og løb ind i Havnen med hele sin Flaade, just som Man opdagede Listen, hvorpaa man hørde hans Herold udraabe, at han kom blot for at uddrive den *Makedoniske* Besætning af Fæstningen og sætte de berømte *Athenienser* i fuldkommen Frihed. Vel havde Man reist *Demetrios* Phaleræos, der, som *Kassanders* Ven, havde staaet for Styret, ligesaamange *Ære-Støtter*, som der var Dage i et Aar, og Een i det Mindste kunde hans videnskabelige Brug af Tiden og milde Brug af Magten godt fortjent, men saa uegennyttige var Athenienserne nu blevet, at de elskede Friheden ikke for Gavnets men for Navnets Skyld, og der er ingen Tvivl om, at *Philosophen* jo var gaaet samme Vei, som hans knuste *Ære-Støtter*, hvis ikke hans Navner: *Demetrios* med Over-Magten, havde hjulpet ham afsted til *Ægypten*, hvor han, hos *Ptolomæos*, lagde Grunden til det *Alexandrinske Bibliothek* og lærde Væsen. Efterat nu ogsaa Fæstningen var taget og sløifet, udraabde Folket ei blot *Antigonos* og *Demetrios* til Kongelige Majestæter, som de endnu aldrig havde kaldt dem selv, men til *Byens Skyts-Guder*, efter hvis Præster Aarene herefter skulde opkaldes, ja, Folke-Lederne kappedes om at overbyde hinanden med Forslag til ligesaa latterlige som bespottelige *Æres-Beviisninger*, saa der endogsaa tilsidst udstædtes en Forordning om at raadspørge det *Demetriske Orakel* istedenfor det *Delphiske*, og da *Demetrios* vilde indvies i de *Eleusinske* Mysterier, uden at oppebie Tiden eller giennemgaae Graderne, befalede Man at ansee den indeværende Maaned i Dag for den Ene og i Morgen for den Anden af de forskellige Tider, Lovene bestemte. Desuagtet, saa da *Demetrios*, efter Slaget ved *Ipsos*, haabede i Athenen at finde et sikkert Tilflugts-Sted, mødte Man ham alt paa Havet med den Beskeed, at han aldrig maatte tænke paa Sligt, da der var 408udkommet en Forordning, at intet kronet Hoved maatte taales i Byen**Diodor XX. 756–57. Plutarks Demetrios. Diog. Laert. V. 5.*

Hvordan Athenienserne siden, da *Demetrios* igien kom til Kræfter og blev Konge i *Makedonien*, paa Ny forgudede ham, og hvor tit hver Græker-By i den forvirrede Tid skiftede Herrer, kan være os ligegyldigt; men Fælles-Kampen paa Liv og Død mod de *Galliske Barbarer*, hvor indskrænket og mat den end var, maae vi dog nødvendig, baade for dens egen Skyld og for hvad den minder om, et Øieblik dvæle ved.

Gallerne var en Sværm af raae Barbarer, om hvis Hjem-Stavn og Udvandring vi i Øvrigt Intet veed, og havde, Man siger kort efter den Peloponnesiske Krig hærget *Italien*, men gjorde dog først, fra *Thrakien* af, Indfald i *Makedonien*, da dette Land, efter mange Omskiftelser, var faldet i en Forræders Haand, som myrdede sin Velgjører: den Syriske *Seleukos*. Denne Niding, *Ptolomæos Keraunos*, faldt i et Slag mod Barbarerne, *Lysimachos* var alt i Forveien faldet for *Seleukos*, *Pyrros* var i *Italien*, og Veien til Grækenland syndes da at staae *Gallerne* aaben. Dog, skiøndt Grækerne, svækkede, modfaldne og skadefroe ved *Makedoniens* Ulykke, kom seent paa Benene, kunde dog fremfor Alt *Athenienserne* ikke sove roelig, da Barbarerne øiensynlig truede *Hellas*, men stillede sig ved *Thermopylæ*, under *Kallips* Anførsel, med femhundrede Ryttere og tusinde Fodfolk, i Spidsen for en Borger-Hær paa omtrent 20000 Mand, mod 200000 Barbarer. Det paafølgende Slag har Grækerne naturligviis stræbt at skildre saa glimrende som mueligt, men faldt der kun *Fyrretive* paa deres Side, kan det dog ei have været meget haardnakket, og da *Gallerne* siden gik over Øta, for at falde Grækerne i Ryggen, reddede disse sig ombord paa de *Atheniensiske* 409 Galeier og

overlod det mest til Ætoler, Phokenser og den *Delphiske Apol* selv at forsvare sig mod *Brennus* og hans vilde Skarer, der især higede efter det berømte Tempels Skatte. Hvorledes det nu egenlig gik til med *Gallernes* Nederlag i *Phokis*, deels, som Man siger, ved Jord-Skiælv og Uveir, deels ved gamle *Helte-Skygger*, fra *Grækenland* og *Norden* (Hyperboræer), og endelig i Raseri for hinandens Haand, det lader sig nu saameget mindre oprede, som vore *ældste* Efterretninger er *tohundrede Aar yngre* end Begivenheden; men da Man fortæller os at *Brennus drak sig ihjel* i Viin, feiler Man dog neppe i den Formodning, at Barbarerne for en stor Deel har ødelagt dem selv ved Drukkenskab og deraf flydende Slags-Maal om Byttet. Da Resten under *Kichor* eller *Akichor* trak sig tilbage, fulgte *Athenienser* og *Bæoter* dem i Hælene og slog Mangfoldige, saa kun en ringe Levning reddede sig til Asien, hvor de nedsatte sig og gav deres ny Bopæl Navnet *Galatien* *Diodor (*Brudstykker*) XXII. 16. *Justin* XIV. 5-8. *Pausanias* I. 3-4. X. 19-23..

Dette *Galliske* Indbrud i *Grækenland*, forsikkrer *Pausanias*, skedte *netop* i det *andet* Aar af den *hundrede* og *fem* og *tyvende* Olympiade *Pausanias X. 23., og uden deraf at ville gjøre et ligesaa bestemt Aars-Tal i vor Tids-Regning, maae vi dog lægge vel Mærke dertil, som den faste Punkt, vi, ved Over-Gangen fra *Grækenlands* til *Roms* Historie høit kan behøve, og nemt er det at huske, at der netop forløb *halvtredsindstyve Olympiader* (to Aarhundreder) fra *Kserxes* til *Brennus* fnøs ved *Thermopylæ*. I Øvrigt seer Man let, at det sidste Slag ved *Thermopylæ* ingen Sammen-Ligning taaler med det Første, men hvad der i vore Dage sædvanlig oversees, er den him410melhøie Forskiel, der vilde være paa deres *historiske Vigtighed*, om de end havde været lige glimrende, fordi det Ene ligner *Morgen-Røden* til en deilig Dag, som Fuglene hilse med Sang og hvis Timer betegnes med *Stor-Værk*, medens det Andet, naar det var bedst, dog kun lignede en bleg *Aften-Rødme*, hvorved Fuglene kun kvidde og hvorpaa Mørket følger, mest med *Søvn* og *Ørkesløshed* eller med *Gierninger*, som ei taale Lyset. Derfor kan hundrede Folke-Færd kæmpe for deres *Føde-Land*, og hvad de kalde deres *Frihed*, med samme Mod og Lykke som de gamle *Græker*, uden at *Menneske-Aanden*, hvem deres Liv og Idræt er fremmed, tager Deel deri, og kun fordi Efter-Tiden viiste, at der endnu i *Grækenland* var Levninger af de høiere Kræfter og den ædle Drift, der forstum gjorde det mageløst, kun derfor glæder Aanden sig ved at see *Gallerne* rave ved *Thermopylæ* og styrte ved *Delphi*. Nu derimod lytte vi gierne til *Verset*, *Atheniensene* satte paa deres unge Lands-Mands Skjold, der faldt som et *Leonidas-Barn* i "Bade-Porten."

Skjoldet, som Ynglingen ærekiær
Første Gang løfted i Herre-Færd,
Ønskede, *Kydias!* ved din Barm
Endnu at dække din venstre Arm;
Men da kun lever dit *Helte-Ry*,
Helliget være det *Zeus* i Sky!

Sylla, den Romerske Tyran, skaanede vel ligesaa lidt denne lille Helligdom, som nogen Anden, da han forstyrrede *Athenen* *Pausanias X. 21., og Skjoldet er for længe siden hensmuldret med saamange *Græske* *Æres-Tegn*, men at vi veed, hvad der stod paa, og har i det Hele en saadan *Græsk* Beskrivelse af *Grækenland*, som *Pausanias* gav i den Romerske Keiser-Tid, det beviser allerede, at *Grækenland*, skiøndt sunket, var dog ingenlunde forgaaet, og hvorfor skulde vi ikke betragte *Ny-411Grækeren* som en *Kydias*, der, ubetimelig henrevet i sin første Daad, lever op igjen til at slaee *Gallerne* af Marken og oplive Mindet om den *Græske Friheds* gyldne Tider!